

NEZÁVISLÉ STRANY

#4

DIVADELNÝ SPRAVODAJ

FEDIM 4. júna 2023

SMER RODINA

Zase treba písať úvodník do posledného čísla... Kristušať neky! FEDIM má trvať tri dni, tak kam sa podeli? Podľa mňa mi niekto potajme šlohol sobotu. Poprosím do konca festivalu vrátiť, stačí aj diskretné nechať v redakcii pri počítači, sľubujem, že to nebudem rozmazávať.

Tu som aspoň chvíľu mal pocit, že v živote mám niečo iné ako faktúry, kalendáre, nákupy, veľké deti, malé deti, nervy z toho, že je šerblík prázdny, nervy z toho, že je plný, a ešte ostatné mliečne chrasty, menzesy a virózy.

Aspoň pár dní som nemal nutkanie otvárať sociálne siete, keďže okolo mňa bola sústavne sociálna sieť naozajstná – starí kamaráti, noví kamaráti a stále nový „content“ na konzumáciu, to jest divadlo. A pocit, že robím niečo, čo má zmysel, v kolektíve, ktorým sa cítim srdečne prijatý.

A len tak, z ničoho nič, je po tom. Ostáva mi len zbaliť techniku, vyplatiť sekeru u Martinky na bare, nasadnúť do auta a odísť za faktúrami, kalendármi a menzesmi.

Za tým, čo nazývame život.

A ja nemám zlý život, to aby ste si nemysleli. Ale...

Nenecháte si ma tu?

SAMO TRNKA

Katarína Hitzingerová: Už ide Jakub, tak to môžeme otvoriť... Už je tu, tak to môžeme zavrieť.

Matej Feldbauer: Ale pozor, nie Keratovi. *(slovenský spisovateľ a divadelník Laco Kerata, pozn. red.)*

DOROTA PENIAŠKOVÁ, PRIEVIDZA

Zuzana Galková: Ja viem, že seriál začína, hm, sexuálnou análnou scénou...

Zuzana: Na to, aby si to mohla hrať, by si mala zostarnúť a posrať si život.

Zuzana: Aj ja som chytala žehličku, kým som sa nepopálila.

Potom nastal dialóg s tvorkyňami, no prišiel Paradox a tí začali šuškať a usádzať sa. Redakcii však neuniklo, že Molnár nadpoužíva slovo „vlastne“.

BEBČINA, NOVÁ DUBNICA

Jakub Molnár: Uzavrela sa nám vlastne pomyselná, nie úmyselná, vlastne taká trilógia inscenácií, ktoré vychádzajú z diela izraelského autora, vlastne Etgara Kereta.

Jakub: Popracovať ešte na týchto veciach a bude to vlastne pekný divadelný darček.

Zuzana: Zopakovala by som to, čo povedal Jakub, vlastne...

Katarína: No nič, tak Keretovi, pošleme diplom.

DIVADLO PARADOX, NOVÉ ZÁMKY

Nadža Uherová: Ja som mala prvú aj poslednú inscenáciu. Mi vyšiel takýto oblúk, tak môžem ísť spokojná domov.

Alena Weisel Lejková: Tú scénu, keď som videla, ale teraz na vás nevidím. Posunieš sa prosím? Divák v prvom rade: Aj mi bolo divné, prečo sa stále na mňa pozeráte.

Alena: Tá depresia tam mohla kde-tu cinknúť.

Jakub: Ja som si napísal zoznam najkrajších vecí inscenácie. Nebojte sa, nie je ich milión, je ich päť. (...) Teraz to zopakujem ešte raz s iným kontextom, pretože sú to zároveň vaše úskalia.

Katarína: Vytiahla som poznámky z regionálky a po dnešnom predstavení stála platie. Keď som vošla a videla som tú scénu, povedala som si, že nájdem volajakú záhradu, kde Mareka zakopem *(režisér inscenácie Marek Lupták, pozn. red.)*.

Molnárovi bolo narátaných len 68 použitých „vlastne“. Po upozornení totiž vytiahol z rukáva „akoby“.

**ZAPÍŠAL BAU
ZDRAVÍ VÁS ČAU**

POTVORA

Phoebe Waller-Bridge – Dušana Škultétyová – Dorota Peniašková – Prievidza

Ešte neskúsená potvorka

Phoebe Waller Bridge a jej seriálový hit Fleabag pomaly, ale isto naberať rozmer popkultúrneho hitu. Samotný seriál vznikol na základe rovnomenného absolventského predstavenia, ktorým hlavná protagonistka a autorka v jednej osobe ukončila vzdelanie na Royal Academy of Dramatic Arts.

Dorota Peniašková sa spolu s režisérkou Dušanou Škultétyovou pustili do nesmierne náročnej úlohy, ktorá má v istom zmysle zároveň punc nesplniteľnosti. Tou bolo funkčne pretaviť na javisko príbeh tridsiatničky, stratenej existencie, ktorá si systematicky podmínava vlastný život v snahe vytrestať sa a zároveň nadobudnúť nad ním aspoň zďaleka kontroly. Nástroje tejto autosabotáže sú predovšetkým bizarné známosti a sex na jednu noc či spackané pracovné pohovory. Režisérka inscenácie Potvora spolu s jej protagonistkou (ktorá zároveň text preložila a upravila) Dorotou Peniaškovou správne identifikovali tragikomický potenciál celého textu a podarilo sa im až prekvapivo umne v textovej rovine

vyskladať mozaiku každodenných úrazov, ktoré si hlavná postava pravidelne spôsobuje.

No čo sa im tak celkom nepodarilo, bolo odhadnúť samotný výber textu. Dorota Peniašková sa síce už v predošlej inscenácii ukázala ako mimoriadne herecky disponovaná, ale žiaľ, životnú skúsenosť neoklame ani výrazná herecká dispozícia. Rozumiem motivácii tvorkyň otvorit páčlivú tému vyplňania životného prázdna rôznymi „náhradami“, ktoré však prinášajú len podenkový pocit naplnenia a z dlhodobého hľadiska skôr zvyšujú frustráciu a dojem nezmyselnosti života. V podaní talentovanej Peniaškovej však vyznievajú mnohé sarkastické komentáre a vyjadrenia podmienené istou životnou situáciou nepriemerane, neautenticky. Z monodramatickej inscenácie trčí aj snaha zaobaliť a zjemniť niektoré motívy, z ktorých priamo pramení životný pocit protagonistky v predlohe.

Ako problematické sa javí aj divadelné uchopenie – jednak je žáner monodrámy nesmierne náročný a aj pre skúseného herca je ťažké divadelne naplniť vlastnou prítomnosťou čas na javisku, druhak herečka v tomto prípade nemá nijaké oporné body okrem vlastnej škály hereckých prostriedkov a prípadnej interakcie s divákom. V konečnom dôsledku sa tak pozeráme na dlhý prednes ozvláštnený gestom, pohybom či striedaním hlasových polôh, no po čase v už značne stereotypnom a monotónnom móde. Navyše kde-tu vyrušia jazykové nedostatky prekladu a fakt, že herečka popri takom množstve textu celkom pochopiteľne občas vypadáva z koncentrácie.

Pre všetky spomenuté nedostatky ostala zo seriálovej potvory skôr len taká malá, ešte neskúsená divadelná potvorka.

ZUZANA GALKOVÁ

NAPOKON SA UJALA „CUNDRÁ“

Monodrámy sa považujú za náročnú disciplínu, na ktorú si netrúfajú často ani dlhoroční profesionáli či profesionálky. Kde ste zobrali tú drzosť v takom mladom veku pustiť sa do pomerne rozsiahlej monodrámy?

Zobrala som originálnu anglickú verziu, má dve podoby, divadelnú a televíznu, obe sa mi páčili. Tak som si povedala, že to zo srandy preložím.

Takže ste nemali dlhodobú túžbu robiť monodrámu, vám sa páčil ten text a povedali ste si: urobím si monodrámu?

Áno, áno. Začala som prekladať a po desiatich stranách som si povedala, že by sme s tým mohli niečo vymyslieť. Nemyslela som si, že sa to uchyťí, ale uchytilo sa.

Kde ste narazili na text?

Na internete. Najprv som poznala seriál, potom som zistila, že existuje aj monodráma, tak som si ju kúpila.

Takže ste aj zdatná angličtinárka...

Nooo, viem anglicky.

A čo tá cundra? Tá mi tak zarezovala, nie je to predsa len archaické? Alebo príliš literárne?

Text som konzultovala s režisérkou Duškou. Mali sme viaceré verzie – štetka, kurva... Ale napokon sa ujala cundra, práve preto, že to pôsobí tak staršie, skrátka, hodila sa nám, tak sme ju použili.

Čo vás najviac zaujalo na tejto postave?

Že komunikuje priamo s divákmi.

A čo feminizmus? A vy?

Ja? Tým by sa, podľa mňa, malo zaoberať viacero ľudí. Môj sen je, aby sme si boli všetci

rovní. V každom ohľade. Je to téma, ktorá ma zaujíma, chcela by som sa jej v budúcnosti viac venovať.

Niektorí vaši festivaloví kolegovia hovoria, že chcú čo najskôr opustiť Slovensko, ako ste na tom vy? Tiež ste taká skeptická?

Keď budeme konštruktívni a pokúsime sa budovať nejaké perspektívy, nemusíme byť takí skeptickí. Ale aj ja idem teraz na rok do zahraničia.

Ale máte plán sa vrátiť?

Áno, určite.

A potom sa budete venovať...

Umeniú.

-MRD-

DARČEK

Miriám Martináková a kolektív – Miriám Martináková – Bebčina – Nová Dubnica

Ak sa zo všetkého stane produkt

Izraelský spisovateľ a „majster krátkych poviedok“ Etgar Keret nie je detskému divadelnému súboru Bebčina z Novej Dubnice neznámy (v roku 2017 spracovali jeho text v inscenácii Saláma, ktorá sa dostala aj na Scénickú žatvu). Aj inscenácia Darček ukázkovo napĺňa požiadavky o práci mládežníckych a recitačných kolektívov a dramatickej tvorivosti.

Scénická miniatúrka o komodifikácii všetkých aspektov života a vplyve komercializácie na psychické zdravie človeka je výtvarne konzistentný (dve stoličky a retro lampa, z ktorej sa prirodzene stáva stojan na mikrofón či policajná bariéra), režijne vkusný a temporytmicky citlivý komentár k dnešnému svetu, postavenom na reklamných produktoch, marketingových senziáciách a z toho vyplývajúcom sociálnom odlúčení. Po Keretovi (aspoň podľa mňa) mládežnícke telesá siahajú, pretože autor na ploche krátkeho literárneho tvaru predstavuje hravosť detstva a jej trpký protiklad - v tomto prípade honbu za kariérou, peniazmi a majetkami ako permanentnú hrozbu (v inscenácii aj akusticky podčiarknutú perkusnými hudobnými nástrojmi). Po dramaturgickej stránke nám však inscenačný tím kreuje primárne oný protiklad a trochu pozabudol na výstavbu vnútorného bohatstva protagonistky, ktorá sa s dravým okolím musí bezútešne konfrontovať až do vyhorenia (či dokonca samovraždy?). Skôr ako

si k protagonistke v bielom kostýme (symbol morálnej čistoty) vybudujeme ako publikum postoj, vzťah, sympatie, dostávame sa k sérii spoločensko-politických obrazov o vyššie spomenutých témach. Je skôr človekom milión bez dramatického oblúka, no sklonmi k sentimentalizmu. Pritom záverečná scéna v autobuse deklaruje možné východisko z emočne chladnej súčasnosti: pozornosť je najväčšia forma štedrosti, ktorú dnes môžeme poskytnúť.

JAKUB MOLNÁR

DÚHADLO SA S OPOZÍCIOU NEPÁRA!

Spomeniete si na nejaký zaujímavý darček?

Magda: Dostala som ako vianočný darček tresku* tuná od Dady. Nejem tresku, nemám rada tresku, ryby veľmi nemusím. Ale predtým som povedala, aby mi podarovali niečo, čo im napadne ako prvé, keď si na mňa spomenú, princíp Tri oříšky pro Popelku, a dostala som tresku. Doteraz neviem prečo.

Daniela: Najzvláštnejší darček, aký som dostala, bola moja sestra. Veľmi som od rodičov chcela súrodenca, oni sa rozhodli, že mi ho teda spravia. A bolo to presne na moje narodeniny.

Adela: To sa aj mne stalo. Ja som chcela súrodenca na Vianoce a narodila sa sestra.

A je niečo, čo by ste veľmi chceli ako darček?

Daniela: Ja by som sa chcela dostať na vysokú školu, ale to neviem, ako niekto zariadi.

Vaša inscenácia je aj o „darčekoch“ prinášajúcich prospech najmä tým, ktorí chcú na svojej obeti zarobiť. Starší ľudia často na takéto „darčeky“ naletia. Poznáte takých ľudí vo svojom okolí?

Magda: Moja teta uverí všetkému, čo kde

počuje a potom je zábava jej to vyvracať.

Daniela: U nás je to to isté, tiež teta. Ona sa počas korony rozhodla pre alternatívne médiá a rôzne facebookové skupiny, tak sa nám radikalizovala.

Neuvažovali ste hrať túto inscenáciu pre domovy dôchodcov alebo podobne?

Magda: Plánujeme súkromné predstavenie pre známych, tak tam babku pravdepodobne pozvem.

Daniela: A máme ešte jednu ponuku hrať to v krčme pre miestnych štamgastov, ktorí sú tiež často osamelí, opustení ľudia.

Tuná mladý muž v jednej situácii zahral odvážneho playboya. Neuvažovali ste o tom,

že by ste tematizovali aj predaj tela? Resp. telo ako darček...

Daniela: To Etgar Keret vo svojej poviedke nenapísal. A ešte nemáme osemnásť. Ale budeme mať.

Budete mať osemnásť. Takže budete môcť aj hlasovať v blížiacich sa parlamentných voľbách. Pôjdete do toho?

Všetci: Určite. Určite áno.

Lebo viacerí sa tu na prehliadke vyjadrili, že chcú odísť zo Slovenska...

Všetci: My chceme odísť. Všeci. Ale chceme aj hlasovať. Pretože tu máme rodinu.

-MRD-

* Výrobca redakcia neuvádza, vyhýba sa PP.

ZOZNAM NAJKRAJŠÍCH VECÍ

Duncan Macmillan – Marek Lupták – Divadlo PARADOX – Nové Zámky

Zoznam pripomienok poroty

Divadelná inscenácia Zoznam najkrajších vecí uzatvorila festival FEDIM 2023. Hlavnou témou diela boli pocity, duševné zdravie z pohľadu dieťaťa. Napísať si zoznam najkrajších vecí pre svoju mamu, ktorá trpí depresiou, však nie je vôbec také jednoduché. Navyše, ak sa tento zoznam neskôr ukáže ako životne dôležitý.

Táto dojímavá dráma (Every Brilliant Thing), ktorá od čias svojho vzniku vypredáva javiská po celom svete, vznikla ako spolupráca jedného z najvýznamnejších súčasných britských dramatikov Duncan Macmillana a komika Jonnyho Donahoea, pre ktorého je táto hra aj jeho osobnou výpoveďou. (Mohli

ste ho vidieť vo filmovej adaptácii tohto diela.) Téma duševného zdravia je v našej spoločnosti, zvlášť po covidovom období, veľmi prítomná. Každý z nás sa môže ocitnúť v náročnej situácii, kedy mu tvorba podobného zoznamu môže byť veľmi nápomocná.

Autori inscenáciu upravili z pôvodnej monodrámy a text rozdelili medzi viacero postáv a rozprávačov.

V celej inscenácii prevažuje naratívny štýl. Inscenácii by pomohla dramaturgická úprava textu, prípadné škrtky, a viac javiskového konania. Jednotlivé mizanscény sa na javisku opa-

kujú. Hlavná téma depresie sa pre naratívny štýl z inscenácie vytratila. Na javisku vidíme množstvo vecí, nábytku, nemocničnú posteľ, v zadnom pláne závesy. Scéna pôsobí skôr dekoratívne ako funkčne, preto sme tvorcom odporučili minimalizovať scénografiu a zamerať sa napr. len na nemocničné lôžko.

V inscenácii je množstvo humorných situácií, ktoré v kontraste s hlavnou témou majú potenciál vytvoriť silné dielo, ktorého odkaz je veľmi aktuálny. Tvorcom držíme palce. S ostatnými členmi poroty veríme, že zoznam pripomienok zapracujú :-)

NAĎA UHEROVÁ

PARADOX SĽUBUJE ŠĽASTNEJŠÍCH ĽUDÍ!

Milka a Simonko z divadla Paradox sa s veľkou radosťou vyparili z kolektívu, ktorý mal práve plné ruky scény, kostýmov a rekvizít. Naopak, títo dvaja majú plné vrecká rozumu a radi sa oň podelili.

Ako sa vám pracuje s tým Luptákom?

Simonko: Dobre.

Skús, prosím, viac...

S: Veľmi dobre.

Viac ako holú vetu...

S: Dobre, dobre...

Milka: Ja nemám veľa skúsenosti s inými režisérmi, ale myslím si, že Marek má veľmi efektívny spôsob režirovania.

Pôsobíte, s prepáčením, veľmi mlado na takúto tému. Týka sa vás to, máte potrebu o tom rozprávať?

S: Na mňa tá hra veľmi zapôsobila a ja aj ľúbim o týchto veciach rozprávať. A veľa. Pre mňa bolo podstatné, že tým niečo povieme.

M: Ja už som v takom veku, že začínam mať pocit zníženého sebavedomia a niekedy aj smutnú náladu. Ale veľmi mi pomohlo toto

predstavenie s pohľadom na svet. Aj keď nemáme osobné skúsenosti, je to niečo, o čom treba rozprávať. Treba čo najviac informovať ľudí.

TOP 3 veci zo zoznamu najhorších vecí...?

M: Keď sa niekto tvári, že je váš veľký kamarát a pritom vás neustále dáva dole, chémie a povedzme „že“.

S: Huspenina, odpad v prírode a hento čierne v okne. (Redaktor, žiaľ, nemal okuliare, nevie teda, o čom by mala byť táto pozn. red. – pozn. red.)

Keby ste vyhrali voľby, čo by ste zmenili?

S: Súviselo by to s tým odpadom, pretože ja som na to veľmi háklivý.

M: Ja by som na Slovensku zlegalizovala sobášu ľudí s rovnakým pohlavím.

S: (už mimo rozhovoru) Jejda, vypadlo nám dno poličky.

M: Aspoň to nie je na nás, my sa tu rozprávame.

S: Ešte by som vlastne zrušil toho Luptáka.

M: Ale to už si trochu prenal. **BAU**

FESTIVALOVÝ DENNÍK Č. 4

Redakcia: Samo Trnka – šéfredaktor a grafik, Miroslav Dacho – redaktor, Matej Feldbauer – redaktor. Foto: (ak nie je uvedené inak) Jaroslav Dvorský. Náklad: 100 ks. Vydáva Národné osvetové centrum, Bratislava a Gemersko-malohontské osvetové stredisko, Rimavská Sobotka.

FESTIVAL FINANČNE PODPORILO:

**NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM**